

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ:
НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ ВИМІР
В УМОВАХ ВОЄННИХ ВИКЛИКІВ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 26 квітня 2024 року

Одеса
«Фенікс»
2024

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 15.05.2024 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: науково-практичний вимір в умовах воєнних викликів** : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 26 квітня 2024 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2024. – 1000 с.
ISBN 978-617-8430-05-4

У збірнику відображено наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині у сферах філософських основ, загальної теорії та історичних досліджень держави і права, актуальних проблем світових соціально-політичних процесів, соціології та психології в умовах повномасштабного військового вторгнення. Висвітлено питання загроз національній безпеці в їх конституційному вимірі у рамках міжнародного та європейського права, трудового права та права соціального забезпечення, земельного, аграрного та екологічного права, пов'язані з функціонуванням економіки та підприємництва в умовах європейського вибору України. Розглянуто проблеми інформатизації та цифровізації суспільства, захисту інформації та кібербезпеки в умовах військового вторгнення, питання методики викладання іноземних мов, теорії та практики перекладу, проблеми лінгвістики та журналістики. Відображено наукові напрацювання у сферах адміністративного права та процесу, фінансового, морського та митного права, організації та вдосконалення судоустрою, прокуратури, інших правоохоронних органів, адвокатури. Висвітлено питання кримінального права, кримінально-процесуальних аспектів кримінального провадження та кримінологічних особливостей протидії злочинності в умовах воєнного стану, криміналістики, судової експертизи, психології та медицини у забезпеченні судочинства, цивільного та сімейного права, інтелектуальної власності та патентної юстиції, цивільного судочинства, господарського права та процесу. Розглянуто актуальні питання діяльності сучасних бібліотек у закладах вищої освіти, фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розраховано на наукових і науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)»364»»20»(062.552)

Матеріали видано в авторській редакції

Зміст

ПРИВІТАННЯ ПРЕЗИДЕНТА НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ» АКАДЕМІКА С. В. КІВАЛОВА.....	22
---	----

СЕКЦІЯ 1. ПИТАННЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ, ФІНАНСОВОГО ПРАВА

<i>Ківалов Сергій Васильович</i> СПІВВІДНОШЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРАВОВИХ ЗАХОДІВ ІЗ СУМІЖНИМИ КАТЕГОРІЯМИ.....	24
<i>Тодошак Олег Володимирович</i> ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ УНІВЕРСИТЕТУ ЗА ЯКІСТЬ ОСВІТИ (НА ПРИКЛАДІ НУ «ОЮА»).....	26
<i>Біла-Тіунова Любов Романівна</i> ОКОЕМІ АСПЕКТИ ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ЗА АДМІНІСТРАТИВНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ.....	29
<i>Білоус-Осін Тетяна Ігорівна</i> ПРАВОВА ПРИРОДА АДМІНІСТРАТИВНИХ СТЯГНЕНЬ.....	32
<i>Голоядова Тетяна Олексіївна</i> ПРАВОВІ АСПЕКТИ ОСКАРЖЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ПОДАТКОВИХ ПЕРЕВІРОК В УМОВАХ ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ	34
<i>Даниленко-Негара Юлія Сергіївна</i> ЩОДО ПИТАННЯ ЕТИЧНИХ СТАНДАРТІВ ПОВЕДІНКИ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ В УМОВАХ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ	36
<i>Закаленко Олена Василівна</i> ЄВРОПЕЙСЬКІ СТАНДАРТИ ЕФЕКТИВНОГО СУДОВОГО ЗАХИСТУ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ	38
<i>Козачук Діана Анатоліївна</i> МОРАЛЬНІ ЗАОХОЧЕННЯ ЯК МЕТОД СТИМУЛЮВАННЯ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ.....	41
<i>Маслова Яна Іванівна</i> ОКРЕМІ АСПЕКТИ КОМПЕТЕНЦІЇ КОМПЕТЕНЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОГО АГЕНТСТВА З ПИТАНЬ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ	44
<i>Негара Родіон Віталійович</i> ПОСАДОВІ ОСОБИ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ ПУБЛІЧНОГО ПРАВА В АНТИКОРУПЦІЙНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ	46
<i>Неугодніков Андрій Олександрович</i> ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДОЧИНСТВА ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ	48
<i>Осадчий Анатолій Юрійович</i> ДО ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ МІСЦЯ НОРМ, ЯКІ ВСТАНОВЛЮЮТЬ АДМІНІСТРАТИВНІ ПРОЦЕДУРИ, В СИСТЕМІ ПРАВА	50
<i>Панфілов Олег Євгенович</i> ПРАВОВІ АСПЕКТИ ОПОДАТКУВАННЯ ІТ-КОМПАНІЙ.....	52
<i>Сандул Яна Миколаївна</i> НАЧАСНІ ПИТАННЯ РЕФОРМУВАННЯ СТРУКТУРИ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ.....	55
<i>Сідор Михайло Іванович</i> БЮДЖЕТНА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ В УКРАЇНІ	56
<i>Слободянюк Марина Анатоліївна</i> ПУБЛІЧНІ ПОСЛУГИ, ЩО НАДАЮТЬСЯ ОРГАНАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ.....	59
<i>Стрельников Андрій Вікторович</i> ПРОБЛЕМИ ВІДНЕСЕННЯ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ ДО СУБ'ЄКТІВ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ	61
<i>Фролова Євгенія Ігорівна</i> ЩОДО СУТНОСТІ ЗАХОДІВ ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРИМУСУ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ.....	63
<i>Манчул Марія-Діана Дмитрівна</i> НАУКОВІ ПОГЛЯДИ НА ПРАВОВУ ПРИРОДУ ФОНДУ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ДЛЯ ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ ...	66
<i>Назарчук Анастасія Валеріївна</i> ДО ПИТАННЯ СУТНІСНО-ПОНЯТІЙНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ.....	68
НЕОДНОРІДНІСТЬ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ СУБ'ЄКТНОСТІ ОЦІНЮВАЧІВ ТА ЕКСПЕРТІВ	70
<i>Новак Анастасія Олександрівна</i> ПРОБЛЕМИ ДОСУДОВОГО ВРЕГУЛЮВАННЯ ПУБЛІЧНО-ПРАВОВОГО СПОРУ	73
<i>Піть Ігор Юрійович</i> ПРОБЛЕМА ОКРЕСЛЕННЯ СУБ'ЄКТНОГО СКЛАДУ ВІЙСЬКОВИХ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ....	75
<i>Пономаренко Віталій Віталійович</i> НАЦІОНАЛЬНА ПОЛІЦІЯ УКРАЇНИ ЯК РОЗПОРЯДНИК БЮДЖЕТНИХ КОШТІВ	78

СЕКЦІЯ 1

ПИТАННЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ, ФІНАНСОВОГО ПРАВА

*Керівник секції: завідувач кафедри адміністративного та фінансового права,
доктор юридичних наук, професор Л. Р. Біла-Тіунова*

*Секретар секції: лаборант кафедри адміністративного та фінансового права
В. С. Пацюрківська*

Ківалов Сергій Васильович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
президент, доктор юридичних наук, професор, академік НАПрН України, академік НАПН
України, заслужений юрист України*

СПІВВІДНОШЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРАВОВИХ ЗАХОДІВ ІЗ СУМІЖНИМИ КАТЕГОРІЯМИ

Вплив права на суспільні відносини зовнішньо виражено у поведінці учасників суспільних відносин. Невід'ємною складовою механізму правового впливу є правові заходи як інструмент досягнення поставлених цілей. Для адміністративного права притаманно властивих лише йому правових заходів, які віддзеркалюють особливості предмета та методу галузевого правового регулювання. На сучасному етапові адміністративне право трансформовано як на якісному, так і на кількісному рівнях. Відповідних змін зазнали й адміністративні правові заходи. Для формування цілісного уявлення про заходи, що практично втілюються як адміністративні правові заходи, необхідно дослідити їх співвідношення із суміжними категоріями. Важливість указаних напрямів наукового пошуку опосередковано потребами уніфікації законодавства та удосконаленням правозастосування.

Доктринальна характеристика адміністративних правових заходів потребує урахування співвідношення понять «адміністративні правові заходи» з категоріями типу: «інструменти публічного адміністрування», «форми публічного адміністрування», «правові технології» (є синонімом категорії «юридичні технології»). Вибір такого напрямку доктринального пошуку пов'язано з тим, що усі зазначені поняття тією чи іншою мірою пов'язані з виключним застосуванням суб'єктами публічної адміністрації повноважень лише у межах та у порядку, яких встановлено законодавством.

При цьому, слід наголосити на відсутності тотожності змістовного наповнення термінів «адміністративні правові заходи» та «заходи впливу». Останні передбачено положеннями ст. 93 Закону України «Про адміністративну процедуру» і містять: «вчинення дій за рахунок зобов'язаної особи – адресата адміністративного акта іншою особою у порядку, визначеному законодавством; накладення грошового стягнення за невиконання адміністративного акта у визначеному порядку; безпосередній вплив, що здійснюється з підстав та у порядку, визначених законом [1]. У свою чергу, адміністративні правові заходи не обмежено адміністративним актом або лише застосуванням примусу й охоплюють значно ширше коло питань, пов'язаних із функціонуванням суб'єктів публічної адміністрації.

Способи зовнішнього прояву публічного адміністрування мають прояв у конкретних діях, які виконуються суб'єктами публічного адміністрування в межах їх повноважень для

виконання покладених на них завдань та функцій. У сучасній адміністративно-правовій літературі, крім терміна «форми публічного адміністрування», використовується також термін «інструменти діяльності суб'єктів публічного адміністрування», що описує способи зовнішнього вираження владно-упорядковуючого впливу.

Важливо враховувати, що виконавчо-розпорядча діяльність здійснюється шляхом застосування як правових засобів (прийняття нормативних актів, видання адміністративних (індивідуальних) актів, укладення адміністративних договорів, здійснення інших юридично значущих дій), так і неправових (здійснення організаційних заходів, виконання матеріально-технічних операцій) форм публічного адміністрування. Це обумовлено значними різницями у їх правовому характерові, спрямованістю на виникнення юридичних наслідків та особливостями здійснення суб'єктами публічної адміністрації.

Правові форми публічного адміністрування завжди породжують юридичні наслідки. Зазвичай їх характеризують як такі, що спричиняють виникнення конкретного юридичного результату або мають правовий ефект через установлення та застосування правових норм [2, с. 100]. Можна припустити, що вплив цифрової трансформації не лише змінює спосіб виконання виконавчо-розпорядчої діяльності суб'єктами публічної адміністрації, але й породжує нові способи її здійснення. Неправові форми публічного адміністрування являють собою управлінські рішення, спрямовані на вирішення тактичних та оперативних завдань і не мають юридичних наслідків [3, с. 26–27]. Слід констатувати, що, незважаючи на безпосередню (пряму) відсутність юридичних наслідків, не слід недооцінювати або зневажати цінність неправових форм публічного адміністрування.

У науковій літературі щодо інструментів публічного адміністрування усталеним є їх визначення як вираження зовнішніх дій, що є однорідними за своїм характером і юридичною природою і здійснюються здійснюваних суб'єктами публічної адміністрації у межах їх законодавчої компетенції з метою досягнення певного публічного результату [4, с. 164]. Перелік інструментів, що можуть застосовуватися суб'єктом публічної адміністрації на доктринальному рівні окреслено: нормативні та адміністративні та адміністративні договори. Однак, на нормативному рівні жодної вказівки не зроблено. При цьому, у положеннях законодавства, що регулює правовий статус суб'єктів публічної адміністрації, а також в адміністративному процесуальному законодавстві виокремлюються саме вищезазначені інструменти як такі, що можуть прийматись уповноваженим суб'єктом, а згодом оскаржуватись у судовому порядку. Вибір поняття «інструмент» не є безальтернативним, але він найбільш влучно описує правову природу обраних способів формального закріплення застосованих повноважень суб'єктом публічної адміністрації.

Щодо правових технологій, то цей термін був введений у науковий обіг для опису адміністративно-правових явищ нещодавно, але він швидко набуває усе більшого поширення. У загальному розумінні категорія «технологія» використовується для опису сукупності знань, методів та прийомів, що використовуються у конкретній галузі діяльності. Слід виходити з того, що правова технологія є можливим способом упорядкування конкретного виду суспільних відносин, який може застосовуватися конкретним суб'єктом. Отже, правові технології діяльності суб'єктів публічної адміністрації – це сукупність нормативно встановлених способів забезпечення мети публічного адміністрування.

Отже, правові технології спрямовані на якісне забезпечення правового регулювання певної сфери суспільних відносин та досягнення мети управлінсько-розпорядчого впливу суб'єктами публічної адміністрації і зовнішньо виражені у сукупності формально визначених поступових дій, тобто правова технологія відображає механізм втілення певних установлених положень. У цьому сенсі, інструмент закріплює ці положення, а зовнішня форма вираження переносить у юридичну площину.

Виокремлення характеристик суміжних до адміністративних правових заходів явищ дозволяє співставити поняття «форми публічного адміністрування», «інструменти публічного

адміністрування», «правові технології публічного адміністрування» через звернення уваги на їх визначення. Відповідно: формою публічного адміністрування є зовнішні прояви конкретних дій, які здійснюються суб'єктами публічного адміністрування в рамках їх компетенції для реалізації поставлених перед ними завдань та функцій; інструментами – є сукупність способів, прийомів та методів, які застосовуються уповноваженими суб'єктами для упорядкування суспільних відносин, зміст яких спрямовано на досягнення публічних інтересів; правовими технологіями – є сукупність нормативно встановлених способів забезпечення мети публічного адміністрування; адміністративні правові заходи є різновидом правових заходів, що спрямовані на якісне забезпечення правового регулювання певної сфери суспільних відносин та досягнення мети управлінсько-розпорядчого впливу суб'єктами публічної адміністрації і які зовнішньо виражені у сукупності формально визначених у законодавстві дій.

У результаті можна припустити, що суб'єкт публічної адміністрації функціонує у визначеній формі (правовій чи неправовій) через застосування визначених інструментів (прийняття нормативних актів та адміністративних актів, укладення адміністративних договорів), які передбачають необхідні адміністративні правові заходи (заходи примусу, заходи заохочення), що реалізуються у визначений спосіб (правова технологія).

Окремо слід зазначити, що методи адміністративно-правового регулювання, а також принципи, джерела й інші інститути адміністративного права формують внутрішню структуру адміністративних правових заходів та можуть варіюватися у залежності від виду адміністративних правових заходів.

Список використаних джерел

1. Про адміністративну процедуру : Закон України від 17.02.2022 р. № 2073. Дата оновлення: 01.01.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2073-20#Text> (дата звернення 16.01.2024).
2. Яковлев І. П. Форми і методи публічного адміністрування у державній митній справі : дис. ... канд. юрид. наук. Одеса, 2016. 224 с.
3. Біла В. Р. Правові форми публічного адміністрування в Україні : дис. ... д-ра юрид. наук. Київ, 2020. 431 с.
4. Адміністративне право України. Повний курс : підручник / за ред. В. Галунька, О. Проторової. 3-тє вид. Київ : Акад. адмін.-прав. наук, 2020. 466 с.

Ключові слова: адміністративні правові заходи, суб'єкт публічної адміністрації, інструмент, правова технологія, правова форма.

Keywords: administrative legal measures, subject of public administration, tool, legal technology, legal form.

Тодощак Олег Володимирович

*Національний університет «Одеська юридична академія», ректор,
професор кафедри державно-правових дисциплін Міжнародного гуманітарного університету,
кандидат юридичних наук, доцент*

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ УНІВЕРСИТЕТУ ЗА ЯКІСТЬ ОСВІТИ (НА ПРИКЛАДІ НУ «ОЮА»)

Сучасний розвиток вищої освіти в Європі ґрунтується на системному підвищенні якості й досконалості процесів викладання і навчання. Успішність закладів вищої освіти формується із декількох важливих взаємообумовлених компонентів: спеціалізація, матеріальна база, компетентність науково-педагогічного персоналу. Стабільний розвиток закладу вищої освіти за умови підтримання зазначених компонентів здатні сформувати унікальний бренд, чия впізнаваність і самодостатність стає перевагою у сфері надання освітніх послуг, але, при